

Advies betreffende bestrijding van meeuwen op Nieuwdonk (Berlare)

Nummer: INBO.A.2010.171

Datum: 10/06/2010

Auteur(s): Joris Everaert, Eric Stienen, Frank Huysentruyt,
Jo Packet, Janine Van Vessem en Lode De Beck

Contact: Lode De Beck lode.debeck@inbo.be

Kenmerk aanvraag: e-mail van 1 juni 2010

Geadresseerden: Joachim De Maeseneer
Agentschap voor Natuur en Bos
Centrale Diensten
Kon. Albert II-laan 20 bus 8
B-1000 Brussel
Joachim.demaeseneer@lne.vlaanderen.be

Cc: Carl Deschepper
Agentschap voor Natuur en Bos
Centrale Diensten
Kon. Albert II-laan 20 bus 8
B-1000 Brussel
Carl.deschepper@lne.vlaanderen.be

Wouter Mewis
Agentschap voor Natuur en Bos
Buitendienst Oost-Vlaanderen
Gebr. Van Eyckstraat 2-6
B-9000 Gent
Jacht.ovl.anb@vlaanderen.be

AANLEIDING

Volgens een brief van de intercommunale Schelde en Dender zorgen meeuwen voor hinder in het recreatiedomein Nieuwdonk in Berlare. Argumenten voor hinder worden aangegeven vanuit 'waterkwaliteit', 'verstoring van flora en fauna' en hinder voor recreanten. Men stelt : "het wateroppervlak wordt geteisterd door duizenden bleshoenders en meeuwen welke schade berokkenen aan fauna en flora, alsook aan de waterkwaliteit".

De intercommunale Schelde en Dender vraagt een bestrijding van de meeuwen aan de jachtrechthouder op haar recreatiedomein van ca. 70 ha waarvan 39 ha wateroppervlakte betreft.

Hiervoor dient een afwijking van het zgn. soortenbesluit te worden aangevraagd aan het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

VRAAGSTELLING

ANB wil voor het al dan niet toestaan van deze afwijking een overweging maken op basis van bevredigende, haalbare, duurzame en diervriendelijke oplossingen binnen het bestaande wetgevende kader en vraagt het INBO hieromtrent een advies te formuleren.

TOELICHTING

1) Omschrijving vraag

Uit de vraag blijkt onvoldoende welke soorten verantwoordelijk zijn voor welk type schade of hinder. De aard van de schade of hinder wordt tevens niet omschreven (bvb. welke waterkwaliteitparameters zijn gewijzigd).

2) Situering van het gebied

Op de figuur op de volgende pagina wordt de Nieuwdonk gesitueerd. Ten noorden van deze plas ligt het Donkmeer.

3) Beschikbare gegevens

Aangezien de vraag dateert van maart zouden we kunnen veronderstellen dat het om soorten gaat die er in het winterhalfjaar aanwezig zijn. De aantallen en de soorten watervogels en meeuwen in oktober-maart zijn op de Nieuwdonk helemaal anders dan in de lente- en zomerperiode.

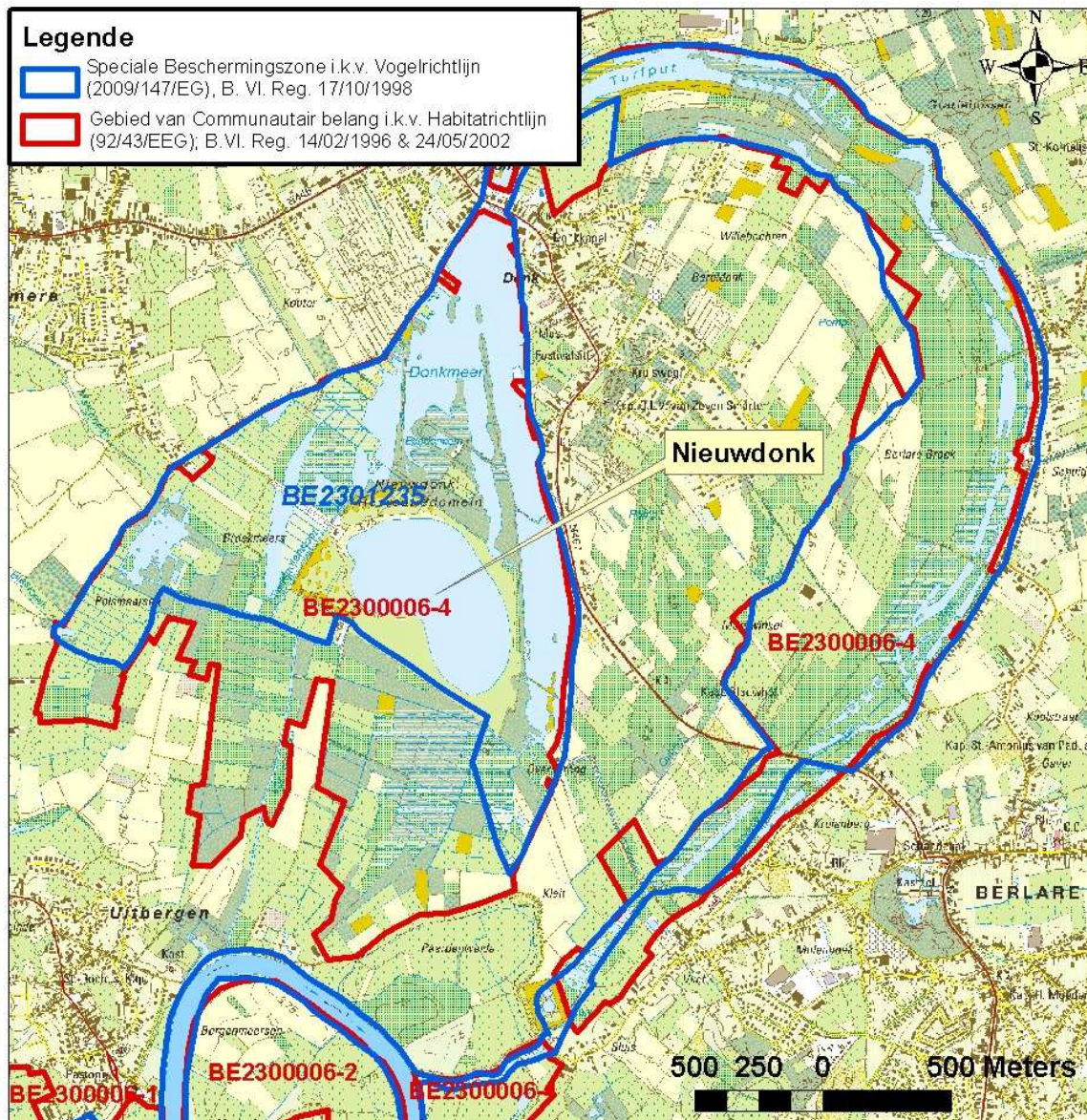
In bijlage geven we voor de winterperiode een overzicht van de watervogeltellingen op de Nieuwdonk zelf, alsook op het naastliggend Donkmeer. Ter informatie geven we ook de aantallen over Vlaanderen.

Ook in bijlage worden de resultaten van de slaapplaatstellingen van meeuwen op de Nieuwdonk in januari (piek winterperiode) getoond. Ter informatie vermelden

we ook nog in bijlage de resultaten van het aantal broedende blauwe reigers en aalscholvers aan het Donkmeer vlak naast Nieuwdonk.

Verder hebben we nagegaan of er recente waarnemingen zijn in het betrokken gebied.

Ook werden de wateranalyseresultaten van de Vlaamse Milieumaatschappij bekeken en de gegevens verzameld in het kader van de bepaling van de lokale staat van instandhouding van het habitat van deze plas.

4) Beoordeling van de lokale staat van instandhouding van Natura 2000 habitattype 3140

Uit onze waarnemingen i.k.v. de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van Natura 2000 habitattypen werd in 2008 een zeer heldere waterkolom vastgesteld en de aanwezigheid van kranswieren met o.a. sterkranswier (*Nitelopsis obtusa*) en brokkelig kransblad (beiden zijn

sleutelsoorten van het type 3140 : kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties). Verder werden gekroesd- (*Potamogeton crispus*), schede- (*Potamogeton pectinatus*) en tenger fonteinkruid (*Potamogeton pusillus*), zannichellia (*Zannichellia palustris*), smalle waterpest (*Elodea nuttallii*), gedoornd hoornblad (*Ceratophyllum demersum*) waargenomen. Waterplanten werden waargenomen tot op ongeveer 3 meter diepte.

Uit de waterkwaliteitsmetingen van de VMM van 2009 (zie bijlage 6) stellen we vast dat de fosfor en stikstofgehalten voldoen aan de vereiste watersamenstelling voor dit habitatype (Leyssen *et al.*, 2009).

5) Beschrijving van de vogelwaarnemingen

Gedurende het hele jaar zijn er aan de Nieuwdonk overdag meestal slechts tot maximaal enkele tientallen meeuwen aanwezig. Zie ook recente waarnemingen in <http://www.waarnemingen.be> en de recente gegevens uit het gebied Nieuwdonk op, <http://durme.waarnemingen.be/gebied/view/30714>. Enkel in de winterperiode komen er tegen de avond grote aantallen meeuwen toe om te slapen. In de piek van de winterperiode (december-januari en eventueel februari) kan dit aantal oplopen tot rond de 15.000 meeuwen, uitzonderlijk tot 20.000 (vooral kokmeeuw, maar ook stormmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw, e.a.). Het gaat hier om één van de belangrijkste slaapplekken van meeuwen in het binnenland. Deze meeuwen komen 's avonds (vooral in de schemering) van kilometers ver uit de wijde omgeving aangevlogen en slapen op het water. 's Morgens vroeg vliegen ze weer weg. In de lente en herfst zijn de aantallen veel kleiner tot naar schatting maximaal een duizendtal vogels.

In de lente en zomerperiode zijn er weinig watervogels aanwezig op de Nieuwdonk, maar in de winterperiode is deze waterplas een belangrijk rustgebied voor de smient (gemiddelde van wintermaxima over laatste 10 jaar van 2215 smienten, dit is ongeveer 3% van de totale winterpopulatie in Vlaanderen). Er is uitwisseling met o.a. de Kalkense Meersen en de reservaatzone aan het Donkmeer. Verder worden er in de winterperiode ook soms tot een paar honderd andere watervogels geteld (gemiddelde van wintermaxima tot 10 futen, 131 grauwe ganzen, 231 canadese ganzen, 20 krakeenden, 33 wilde eenden, 55 kuifeenden, 308 meerkoeten, e.a.). Zowel de meerkoeten als een deel van de smienten foerageren in de winterperiode ook soms op het korte gras rond de waterplas.

Op het naastliggend Donkmeer (incl. reservaatzone) worden ook grote aantallen watervogels vastgesteld (gemiddelde van wintermaxima tot 61 futen, 254 smienten, 82 krakeenden, 38 wintertalingen, 703 wilde eenden, 299 slobbeenden, e.a.). Voor de slobbeend zijn de aantallen samen met deze uit het Molsbroek te Lokeren (zelfde vogelrichtlijngebied) van internationaal belang. Enkele zeldzame overwintelaars en/of doortrekkers die voorkomen op bijlage I van Vogelrichtlijn zijn roerdomp, grote zilverreiger, ooievaar en nonnetje. In de reservaatzone Donkmeer is er ook een belangrijke broedkolonie van blauwe reiger en aalscholver (bijlage 5), maar er zijn o.m. ook broedvogels van bijlage I van de Vogelrichtlijn zoals ooievaar, ijsvogel en blauwborst, en Rode-Lijstsoorten rietgors en nachtegaal.

6. Evaluatie motivering voor het bestrijden van meeuwen met geweer.

6.1. Verjaging van de soorten

Het gebruik van het geweer als afschrikmiddelen leidt bij bvb. kraaiachtigen tot gewenning. Dit is niet het geval bij meeuwen waar het wel efficiënt blijkt te zijn (Baxter & Allan, 2007).

6.2. Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bomen, visserij en wateren.

Enkel tijdens de piek van de winterperiode zijn er soms grote aantallen meeuwen aanwezig op de Nieuwdonk, meer bepaald 's nachts om te slapen. Dit gaat gepaard met een input van nutriënten. De beschikbare metingen en waarnemingen geven aan dat de draagkracht van het waterecosysteem niet onder druk komt te staan. De gemeten waterkwaliteitsparameters van de VMM (bijlage 6) tonen aan dat er van eutrofiëring geen sprake is. Ondermeer de diepte van de Nieuwdonk speelt hierin een cruciale rol.

De meeuwen zitten overdag sterk verspreid in de wijde omgeving (naar schatting tot zeker 20 kilometer ver) waardoor er moeilijk een directe link kan gelegd worden m.b.t. schade aan gewassen, vee, bomen en/of visserij

6.3. Ter bescherming van fauna en flora of natuurlijke habitats.

Er zijn geen indicaties dat de tijdelijke aanwezigheid van grote aantallen meeuwen op de Nieuwdonk een belangrijke negatieve invloed heeft op de fauna en flora of natuurlijke habitats. Het gebruik van geweer (voorstel in aanvraag bestrijding meeuwen) zou een significante verstoring kunnen veroorzaken voor diverse vogelsoorten waaronder de smient, inclusief ook op het naastliggende Donkmeer waar o.a. belangrijke aantallen watervogels zoals de slobend voorkomen (waarvoor dit vogelrichtlijngebied werd aangewezen), en diverse gevoelige broedvogelsoorten.

CONCLUSIE

De motivering voor afwijking is onvoldoende. De beschikbare gegevens geven aan dat er geen problemen zijn betreffende de waterkwaliteit en er geen aantoonbare "schade aan fauna en flora" kan vastgesteld worden die verband houdt met de aanwezigheid van grote groepen meeuwen op de Nieuwdonk. Het voorgestelde bestrijdingsmiddel (geweer) blijkt efficiënt om meeuwen te verjagen maar er kan hierdoor verstoring optreden voor de overige fauna in en rond het gebied waaronder soorten waarvoor het gebied als vogelrichtlijngebied werd aangewezen.

REFERENTIES

Baxter A.T. & Allan J.R., 2007. Use of Lethal Control to Reduce Habituation to BlankRounds by Scavenging Birds. Tools and Technology Note.

Leysen A., Denys L., Packet J., Schneiders A., Van Looy K. en Vandevoorde B., 2009. Zoete wateren. In: Tjollyn, F. et al. 2009. Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA2000-habitattypen, versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor natuur- en Bosonderzoek 2009 (46). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

BIJLAGEN

- 1) Slaapplaatstellingen meeuwen op de Nieuwdonk in januari (2003-2010).
- 2) INBO database watervogeltellingen Nieuwdonk, wintermaxima 2000-01 tot 2009-10
- 3) INBO database watervogeltellingen Donkmeer, wintermaxima 2000-01 tot 2009-10
- 4) INBO database watervogeltellingen Vlaanderen, wintermaxima 2000-01 tot 2009-10
- 5) Broedkolonies aalscholver en blauwe reiger Donkmeer, Berlare (aantal nesten) van 1994-2010, vogelwerkgroep Durmevallei
- 6) Gemiddelde analyseresultaten van de Vlaamse Milieumaatschappij voor Nieuwdonk voor het jaar 2009.